

розриву. Подібну ситуацію студенти можуть розіграти на свій лад, з власним баченням проблеми [9, 56]. Рольова гра, як правило, дає поживний матеріал для подальшої дискусії.

Таким чином, ТЗН є дієвим засобом інтенсифікації самостійної роботи студентів з формування іншомовної комунікативної компетенції, оскільки дають змогу реалізувати всі загальнодидактичні принципи навчання. Особливо ефективними є аудіовізуальні засоби, які впливають на мотиваційну сферу особистості, відповідають інтересам студентів, створюють ситуацію успіху, оскільки дають змогу продемонструвати студентам здатність розуміти мову в ситуаціях реального спілкування; сприяють розвитку вмінь аудіювання автентичного мовлення, активізації великої кількості лексичних одиниць, поглибленню соціокультурних знань, розвитку вмінь та навичок усного і писемного мовлення у процесі роботи над змістом відеоматеріалу.

Подальшого дослідження потребує проблема використання ТЗН для індивідуалізації самостійної роботи студентів з формування іншомовної комунікативної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бичкова Н. І. Основи використання відеофонограми та фонограми для навчання іноземних мов. — К.: Віпол, 1999. — Частина 1. — 107 с.
2. Бурденюк Г.М. Управление самостоятельной учебной деятельностью при обучении иностранным языкам взрослых: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. — М., 1993. — 49 с.
3. Елизаров А.С. Информационно-технологическая поддержка деятельности преподавателя по организации самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. — СПб, 2001. — 172 с.
4. Елухина Н.В. Роль аудиовизуальных средств в формировании коммуникативной компетенции в области межкультурной коммуникации // Современные средства реализации целей обучения иностранному языку по новой программе (неязыковые вузы) / Вестник Моск. гос. лингв. ун-та. — 2002. — Вып. 467. — С. 102–108.
5. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. — М.: Русский язык, 1989. — 219 с.
6. Каменская Л.С. Некоторые вопросы организации внеаудиторной работы студентов при коммуникативном обучении иностранному языку в неязыковом вузе // Формирование коммуникативной иноязычной компетенции / Сб. научн. тр. Моск. гос. лингв. ун-та. — 1999. — Вып. 42. — С. 32–42.
7. Каменская Л.С. Новые возможности совершенствования самостоятельной внеаудиторной работой студентов // Профессиональная коммуникация как цель обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Сб. научн. тр. Моск. гос. лингв. ун-та — 2000. — Вып. 454. — С. 118–127.
8. Кузнецова С.А., Каменская Л.С. Видеотехника при коммуникативно направленном обучении // Вариативность в обучении иностранным языкам в неязыковом вузе / Сб. научн. тр. Моск. гос. лингв. ун-та. — 1999. — Вып. 425. — С. 114–126.
9. Eken A.N. You've got mail: a film workshop // ELT Journal. — 2003. — Vol. 57/1. — P. 51–59.

Людмила НАГОРНИК

СТРУКТУРА ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА

Стаття присвячена структурі іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста. Висвітлюється також авторська позиція щодо дидактичного наповнення кожного компонента.

Орієнтація на кінцевий результат навчання іноземної мови, який проявляється у сформованості іншомовної комунікативної компетенції в студента факультету журналістики і його здатності до спілкування на міжкультурному рівні з професійною метою, ставить перед вищою освітою багато завдань. Оскільки в педагогічній науці немає досліджень, присвячених навчанню іноземної мови журналістів, тоді час як для інших спеціальностей існують фундаментальні дослідження (для студентів-економістів — Є. Мірошніченко, І. Онсіна, О. Клименко; юристів — Л. Котлярова, Г. Савченко; медиків — О. Петрашук, С. Баришнікова; фармацевтів — М. Задорожна; бібліотекарів — О. Калашникова; студентів технічних спеціальностей — І. Грїшина, А. Ємельянова, О. Тарнопольський, Н. Долова; студентів торгівельно-економічних спеціальностей — Л. Манякіна; військових — Р. Зайцева,

Н. Угрюмова; працівників сфери туризму — Е. Герасименко, Е. Алілуйко; спеціалістів морського флоту — В. Зикова), то виникає нагальна потреба у розробленні технології формування іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста, що є метою нашого дослідження. Для цього передусім необхідно уточнити структуру іншомовної комунікативної компетенції. Отже, *мета статті* — конкретизувати компонентний склад іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста.

Аналіз компонентного складу комунікативної компетенції, який пропонується в сучасних дослідженнях (Д. Хаймз, Л. Бахман, М. Каналь і М. Суейн, Д. Уїлкінс і Ван Ек, В. Ульріх, Т. Дементьєва, О. Волобуєва, Д. Ізаренков, Д. Сердюков, О. Клименко, Н. Павлова, В. Зикова, О. Іскандарова, М. Мазо, Е. Гром, О. Павленко, С. Козак) показав, що всі науковці визнають багатокомпонентісний склад комунікативної компетенції, хоча кожен з них по-різному бачить її структуру (див. таблицю 1). Більшість авторів, незважаючи на розбіжності у формулюваннях (Т. Дементьєва, Д. Ізаренков, Д. Сердюков, О. Клименко, В. Зикова, Л. Бахман називають цю компетенцію мовною, М. Каналь і М. Суейн, Д. Хаймз, Л. Хіаджу — граматичною, а Д. Уїлкінс і Ван Ек, О. Волобуєва, О. Павленко, В. Ульріх, Р. Мільруд, С. Козак і інші — лінгвістичною), визначають лінгвістичну компетенцію як найважливішу складову. Під цією компетенцією розуміється, як правило, блок мовних знань, умінь і навичок, володіння якими дозволить комуніканту розуміти і висловлювати граматично правильне і лексично коректне іншомовне мовлення (Д. Уїлкінс і Ван Ек, С. Козак, О. Клименко, Т. Дементьєва, В. Зикова, Д. Сердюков, А. Артюнов і Л. Трушина). Н. Павлова, досліджуючи комунікативну компетенцію у студентів економічних спеціальностей і розглядаючи лінгвістичну компетенцію у структурі комунікативної, зазначає, що сюди належить, крім вищесказаного, й ерудиція в іноземній мові [8, 24]. Деякі вчені (В. Сафонова, Л. Єрмакова, Т. Третьякова, Н. Гез) виокремлюють у лінгвістичній компетенції крім, навичок, умінь і знань, ще мовні здібності, без яких неможливий мовний розвиток.

Таблиця 1

Характерні підходи науковців до компонентного складу комунікативної компетенції

	мовна (лінгвістична)	граматична	прагматична (іллокутивна)	соціолінгвістична	компетенція дискурсу	професійна	стратегічна	комунікативна	діяльнісна	психологічна	самоосвітня	креативна	мотиваційна	предметно-мовленнєва	соціальна	соціокультурна	універсальний досвід	паралінгвістичний	лінгвосоціокультурний	формальнологічний	іншомовна	вербально-когнітивна	вербально-комунікативна	метокомунікативна	розмовна	мисленнєва	предметна
Хаймз Д.		+		+	+		+																				
Каналь М. і Суейн М.		+		+	+		+																				
Уїлкінс Д. і Ван Ек	+			+	+		+							+	+	+											
Бахман Л.Ф.	+		+	+	+		+																		+	+	
Ульріх В.	+	+																					+	+			
Хіаджу Л				+	+		+																				
Єрмакова Л.А. і Третьякова Г.А.	+																	+	+	+							+
Сердюков Д.С.	+			+		+		+																			+
Клименко О.В.	+						+	+		+	+	+				+											+
Павлова Н.Ю.	+				+				+																		
Зикова В.М.	+		+				+																				+
Іскандарова О.Ю.						+		+														+					
Мазо М.В.	+		+	+	+		+																				+
Дементьєва Т.І.	+		+										+	+													
Волобуєва О.Ф.	+			+																							
Ізаренков Д.І.	+		+																								+
Павленко О.О.	+		+													+											
Гез Н.І.	+																								+	+	+
Мільруд Р.П.	+		+		+		+																				
Козак С.В.	+						+									+											

Деякі вітчизняні та зарубіжні автори до структури комунікативної компетенції відносять стратегічну компетенцію. Д. Хаймз розуміє під цим феноменом “правила підтримки контакту з співбесідниками” [14]. Дослідницькі позиції С. Совіньюна, Л. Хіаджу, Р. Мільруда збігаються в тому, що стратегічна компетенція — це вміння приймати рішення щодо того, як усунути провали, які виникають у спілкуванні чи підсилити значимість повідомлення [7, 13].

На думку Г. Брауна [13], всі комунікативні стратегії походять із стратегічної компетенції людини, оскільки вона є те, як ми маніпулюємо мовою для реалізації комунікативних намірів. Схоже формулювання цього поняття знаходимо і в дослідженнях Л. Бахмана [12], котрий розглядає його настільки широким за обсягом, що, реорганізуючи модель комунікативної компетенції М. Каналя і М. Суейна, пропонує вважати стратегічну компетенцію як окремих і самостійний феномен, який обумовлює свободу володіння іноземною мовою. Тому стратегічна компетенція за Л. Бахманом — це сукупність загальних здібностей особистості, а також актуалізація необхідних психомоторних навиків у процесі досягнення успіху комунікації [12]. Дослідницька позиція В. Зикової, з якою ми погоджуємося, стосується професійного спілкування студентів судноплавних факультетів ВНЗ. На думку автора, стратегічна компетенція — це “здатність визначити ціль професійного спілкування, оцінювати його результати і планувати його тактику” [4, 49].

Ще один компонент, який окремі дослідники включають у структуру іншомовної комунікативної компетенції, є соціокультурна компетенція, що стала об’єктом наукових інтересів багатьох дослідників (Н. Бориско, Л. Голованчук, В. Сафонова, О. Селіванова, О. Тарнопольський, Г. Томахін, В. Топалова). Розглядаючи мову як відображення культури народу країни, мова якої вивчається, більшість авторів визнають, що вивчення іноземної мови є проникненням в національну культуру народу, яка на їхню думку, є невіддільною від мови у процесі її вивчення. Отже, щоб зрозуміти інший народ і його мову, необхідно оволодіти системою понять, які визначаються переважно особливостями його культури в широкому сенсі цього слова, за допомогою яких можливо ідентифікувати цей народ.

Однак, як видно з таблиці 1, не в усіх працях ця компетенція називається соціокультурною. При описі таких лінгводидактичних понять, як соціолінгвістична, соціальна, лінгвокраїнознавча, країнознавча, соціокультурна, лінгвосоціокультурна компетенції, деякі вчені розглядають соціокультурну компетенцію в одному ряді з іншими і дають достатньо вузьке трактування її понятійного змісту. Але при аналізі термінологічного змісту цих компетенцій стає очевидним факт тісного взаємозв’язку між видами компетенцій, наявність яких тільки в комплексі дозволить індивіду бути “культурним” з позиції носія мови. Так, В. Сафонова розглядає соціолінгвістичну, соціальну, лінгвокраїнознавчу та соціолінгвістичну компетенції як складові соціокультурної компетенції і додає загальнокультурну і бікультурну компетенції. На її думку, суспільствознавча, культурознавча, лінгвокраїнознавча та соціолінгвістична компетенції формують соціокультурний пласт комунікативної компетенції учасників іншомовного спілкування [6, 42].

До соціокультурної компетенції належать знання звичаїв, культури, історії, географії (О. Клименко), засобів соціокомунікації, особливостей національної ментальності, духовних і матеріальних цінностей (П. Сисоєв), соціального досвіду (З. Нікітенко та О. Осіянова), певного мінімуму безеквівалентної і фонові лексики, власних імен, засобів афористичності мови (О. Коломінова), стандартів комунікативної поведінки у повсякденному житті країни, мова якої вивчається (О. Тарнопольський і Н. Складенко).

С. Козак вважає, що соціокультурна компетенція зумовлює розуміння лінгвокраїнознавчих реалій, ономастичної лексики, фразеології та аферистики з національно-культурною семантикою [5, 59].

При аналізі змісту професійної компетенції у структурі іншомовної комунікативної компетенції майбутнього фахівця, запропонованого різними авторами, стає очевидним, що в сучасних умовах розвитку і постійного розширення всебічних міжнародних контактів іноземна мова стає найважливішим засобом професійного спілкування спеціалістів різних профілів. У зв’язку з цим останнім часом як за кордоном, так і в Україні все більше уваги приділяється проблемі викладання іноземних мов з урахуванням потреб майбутніх фахівців.

На думку Д. Сердюкова, професійна компетенція — це сукупність спеціальних знань та умінь, які забезпечують володіння способами професійної діяльності і мислення [5, 55].

Відповідно до позиції Є. Зеера, крім знань та умінь сюди належать ще способи виконання професійної діяльності [8, 19]. Досліджуючи формування комунікативної компетентності у студентів економічного ВНЗ, Н. Павлова під професійною компетенцією розуміє інтегровану якість особистості спеціаліста, що включає систему знань, умінь і навичок, різних способів вирішення типових завдань [8, 19]. С. Козак додає до вищесказаного такі знання, вміння і навички, які забезпечують подолання психологічного бар'єру під час спілкування за допомогою засобів іноземної мови та активізацію комунікативного потенціалу особистості на основі усвідомлення нею власної потреби в такому спілкуванні [5, 59].

Існують й інші дослідницькі позиції, згідно з якими до структури комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста належать предметна (Д. Сердюков, О. Клименко, М. Мазо, Д. Ізаренков), мисленнєва (Л. Бахман, Н. Гез), розмовна компетенція (Л. Бахман, Н. Гез), мотиваційна (Т. Дементьєва), креативна (О. Клименко), самоосвітня (О. Клименко), дискурсивна (Д. Хаймз, Л. Бахман, Д. Уїлкінс і Ван Ек, Н. Павлова, Р. Мільруд), прагматична (Л. Бахман, В. Зикова, Р. Мільруд, Т. Дементьєва) й інші компетенції.

Враховуючи, що у вітчизняних і зарубіжних наукових розробках існують різні підходи до структурної організації цього феномена, ми вважаємо правомірним розглянути особливості фаху журналіста. Це, безперечно, має велике значення для визначення компонентного складу іншомовної комунікативної компетенції майбутніх працівників засобів масової інформації.

Іноземна мова для сучасного журналіста — це знаряддя професійної діяльності і професійного пізнання. З допомогою цього інструмента він може діяти, переконувати, створювати сприятливу атмосферу для професійної комунікації, розуміти культуру і менталітет іншого народу. Завдяки знанню іноземної мови збільшується кількість джерел інформації (іншомовна література, преса і телебачення, Інтернет), які дуже важливі для професійної діяльності журналіста.

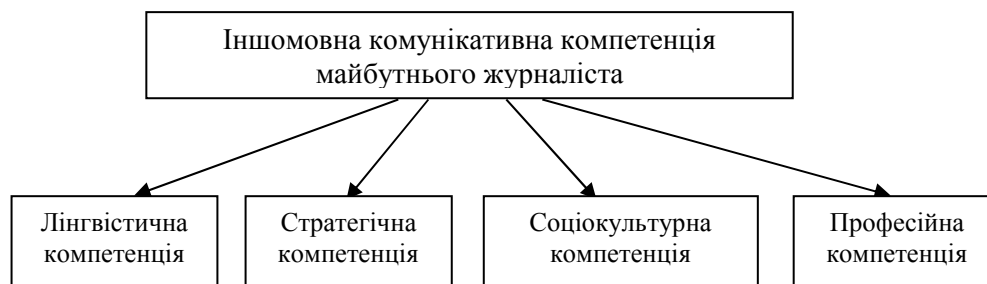
Водночас можна констатувати наявність суперечності між соціальним замовленням суспільства на журналістів з високим рівнем володіння однією чи кількома іноземними мовами, з одного боку, та реальними, не зовсім адекватними такому рівню умовами процесу підготовки фахівців, з іншого.

Професія журналіста охоплює низку видів спеціальностей. Лише редакційну діяльність щодо випуску часопису забезпечують: шеф-редактор, редактори окремих відділів часопису, публіцисти, критики, репортери, кореспонденти, референти спеціальних рубрик й ін. Професійна діяльність кожного з них, безумовно, має свою специфіку, але є риси, спільні для всіх журналістів.

Ні один фах, як зауважує директор Журналістського інституту в Берліні, професор Е. Дофіфат, не потребує більшої особистої посвяти, як журналістський, що вимагає великою мірою жертвовного ідеалізму та високих моральних засад [1, 145]. Світ особистості журналіста-професіонала формується відповідно до об'єктивних вимог, обумовлених професійними орієнтаціями. Сукупність професійних рис журналіста завжди привертала до себе увагу науковців і публіцистів. Ще при народженні російської журналістики першу спробу описати риси особистості і правила поведінки журналіста зробив М. Ломоносов у своїх знаменитих “роздумах”, відомих під назвою “Дисертація про обов'язок журналіста”. Багато відомих журналістів писали про своєрідні риси, особливості праці, радості і труднощі своєї професії [9, 331].

У Законі України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів” для обґрунтування необхідності застосування окремих та особливих норм соціального захисту дуже вдало і точно сформульовані риси й умови журналістської діяльності. Одна з них — “необхідність здійснювати власний творчий пошук нової потрібної інформації та її джерел, наявність об'єктивних та суб'єктивних труднощів та перешкод у добуванні інформації” [3, 13]. Ю. Шаповал наголошує на вмінні журналіста вести полеміку, володінні манерою спілкування [10, 213]. М. Яцимірська розглядає питання інтелектуалізації та інтелігентності мови преси: “культура мови журналіста прямо пропорційна його інтелектові” [11, 83]. Т. Засоріна і Н. Федосова вказують на виробничо-творчий та універсально-спеціалізований характер журналістської праці [2, 111–114]. О. Бочковський вказує на такі риси журналіста: “швидке спостереження, бистра думка і негайний чин; постійна готовність до праці, небоязкість і самовідречення; спритність; чуйність; пам'ятливість; довірність” [1, 147–150].

Отже, іншомовна комунікативна компетенція майбутнього журналіста постає як об'єктивно існуючий і складно структурований феномен, який нині привертає увагу багатьох дослідників і належить до гостродискусійних проблем. Беручи до уваги вищесказане та попередній досвід вчених і журналістів, вважаємо, що до структури іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста доцільно включити чотири компоненти — лінгвістичну, стратегічну, соціокультурну та професійну компетенції. Це можна зобразити схематично:

Схема 1. Структура іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста

Під лінгвістичною компетенцією як складовою іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста ми розуміємо знання, навички, вміння і здібності, що дозволять журналісту розуміти і продукувати граматично правильне і лексично коректне іншомовне мовлення в письмовій чи усній формі. Цінним у цій компетенції є використання системи мови з метою власне комунікації і мовленнєве функціонування в конкретних комунікативних ситуаціях, в яких реалізується всі релевантні для комунікації фактори.

Стратегічна компетенція, згідно з нашою дослідницькою позицією, охоплює знання, вміння і навички двох типів. З одного боку, таких, що опікують використання вербальних і невербальних стратегій для компенсації нерозуміння чи незнання мовного коду, з іншого — забезпечують здатність визначати ціль спілкування, оцінювати його результати і планувати його тактику.

Наступний компонент, який визначаємо в структурі іншомовної комунікативної компетенції майбутнього журналіста, — це соціокультурна компетенція. Вона включає фонові знання (сукупність відомостей про соціокультурні особливості народу, мова якого вивчається, і про стандарти комунікативної поведінки — (норми вербальної та невербальної поведінки, прийняті в цій культурній спільноті), мовний і мовленнєвий матеріал, необхідний для розкриття соціокультурної інформації (реалії, вільні та сталі словосполучення, формули мовленнєвого етикету, навички та вміння оперування фоновими знаннями та мовним і мовленнєвим матеріалом соціокультурного плану).

Під професійною компетенцією ми розуміємо систему знань, умінь і навичок, які забезпечують знаходження та оперування іншомовною професійно значущою інформацією, знання фахової термінологічної лексики, вміння виокремлювати з інформації основне й давати оцінку її значущості з позиції професійної діяльності, знання структури і особливостей ведення спеціалізованого діалогу.

Визначивши дослідницьку позицію щодо структури цього феномена і дидактичного наповнення кожного компонента, вважаємо, що до подальших напрямків дослідження варто віднести питання, які пов'язані з теорією та практикою формування іншомовної комунікативної компетенції студентів факультету журналістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочковський І. О. Українська журналістика на тлі доби: історія, демократичний досвід, нові завдання. Основи журналізму. Ч. 1. — Мюнхен, 1993. — 204 с.
2. Засорина Т., Федосова Н. Профессия — журналист. — Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. — 320 с.
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Львів: ПАІС, 2004. — 268 с.
4. Зыкова В. Н. Формирование иноязычной профессионально-коммуникативной компетенции студентов судоводительских факультетов: Дис. ... канд. пед. наук. — СПб, 2002. — 162 с.

5. Козак С. В. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции будущих специалистов морского флота: Дис. ... канд. пед. наук. — Одеса, 2001. — 224 с.
6. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов: Дис. ... канд. пед. наук. — Калуга, 2004. — 200 с.
7. Мильруд Р. П., Максимова И. Р. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. — 2000. — № 4. — С. 9–15.
8. Павлова Н. Ю. Формирование коммуникативной компетентности у студентов экономического вуза в процессе изучения иностранного языка: Дис. ... канд. пед. наук. — Хабаровск, 2005. — 198 с.
9. Прохоров Е. П. Введение в теорию журналистики: Учебник. — М.: Аспект Пресс, 2003. — 367 с.
10. Шаповал Ю. Г. Феномен журналистики: проблеми теорії. — Рівне: Реса, 2005. — 248 с.
11. Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста як показник його інтелекту // Українська журналістика і національне відродження: Зб. наук. праць. — К.: НМК ВО, 1992. — 100 с.
12. Bachman L. Fundamental considerations in language testing. — Oxford, 1990.
13. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. Third edition. — Englewood Cliffs, №1: Prentice. — Hall Regents, 1994. — Chapters 4–7.
14. Hymes D.H. On communicative competence. Philadelphia: University of Pennsylvania, 1971.

Наталія ЛОГУТІНА

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті проаналізовано специфічні особливості фахової підготовки менеджера зовнішньоекономічної діяльності, викладено результати вивчення стану професійної освіти у вищих навчальних закладах економічного профілю, розглянуто психолого-педагогічні та соціальні аспекти іншомовної підготовки фахівців сфери менеджменту.

Входження України в Європейську співдружність вимагає адаптації української національної економіки до нових умов господарювання, нових економічних відносин, розширення міжнародних зв'язків у різних галузях. Вихід країни на передові рубежі прогресу людської цивілізації залежатиме від того, наскільки швидко та успішно державна система вищої освіти зможе підготувати фахівців нової формації — економістів, менеджерів, які будуть спроможні творчо мислити, орієнтуватися та пристосовуватися до швидких змін у сучасних ринкових відносинах, застосовувати інформаційні технології.

На сучасному етапі пошук шляхів удосконалення професійної підготовки в галузі економічної освіти, їх практичне використання в середовищі, що швидко змінюється, є головною умовою забезпечення потреби України у висококваліфікованих фахівцях — економістах, менеджерах, які будуть здатні до професійно спрямованого спілкування із зарубіжними колегами у сфері економічної діяльності. Таке соціальне замовлення знаходить пряме відображення у програмних вимогах щодо володіння іноземною мовою студентів вищого закладу освіти немовного профілю, що передбачає досягнення такого рівня розвитку іншомовних навичок та вмінь, який дозволив би здійснювати безпосереднє спілкування із зарубіжними партнерами у професійній діяльності в усній і в письмовій формі [11].

Сфера освіти найбільшою мірою визначає рівень розвитку суспільства та стає загальнонаціональним пріоритетом в більшості країн світу. Тому Національна Доктрина розвитку освіти в Україні ключовим завданням ставить модернізацію освіти відповідно до вимог української державності XXI століття, національного розвитку і національної безпеки, поступовий перехід від репродуктивної, авторитарної освіти до освіти інноваційного, гуманістичного типу. Цей перехід є необхідним наслідком глибинних процесів, зумовлених суспільними змінами — переходом від індустріального до інформаційного суспільства [8].

Мета статті — проаналізувати особливості фахової підготовки менеджера зовнішньоекономічної діяльності, розглянути психолого-педагогічні та соціальні аспекти іншомовної підготовки фахівців сфери менеджменту.

Радикальні зміни, що здійснюються в національній системі вищої освіти в Україні, які були започатковані процесом інтеграції країни у європейський простір вищої освіти, зумовили